

Beleidsaanbeveling van het
Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen
met betrekking tot de uitvoering van het arrest nr. 2/2016
van het Grondwettelijk Hof over de naamsoverdracht

**INSTITUUT VOOR
DE GELIJKHEID
VAN VROUWEN
EN MANNEN**

INHOUD

I.	Context	3
1.	Achtergrond.....	3
2.	Wetswijziging.....	4
3.	Grondwettelijk Hof.....	5
II.	Huidige situatie.....	5
1.	Een regeling bij onenigheid	5
2.	De overgangsbepaling	7
2.1.	De overgangsbepaling naar aanleiding van een geboorte of adoptie na 1 juni 2014.....	7
2.2.	De overgangsbepaling voor alle voor 1 juni 2014 geboren minderjarige kinderen, die gold tot 1 juni 2015	8
2.3.	De overgangsbepaling wanneer na 1 juni 2014 een tweede afstammingsband wordt vastgesteld.....	9
3.	Artikel 335, § 3 Burgerlijk Wetboek	9
4.	Artikel 335, § 1 eerste lid en artikel 335, § 2 Burgerlijk wetboek: aanpassing aan de gevallen van meemoederschap.....	10
III.	Aanbeveling	10
1.	Regeling bij onenigheid	10
2.	De overgangsbepaling	13
3.	Artikel 335, § 3 Burgerlijk Wetboek	15
4.	Artikel 335, § 1 eerste lid en artikel 335, § 2 Burgerlijk wetboek: aanpassing aan de gevallen van meemoederschap.....	16

In deze beleidsaanbeveling zet het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (hierna ‘Instituut’) uiteen op welke wijze de wetgever uitvoering kan geven aan het **arrest nr. 2/2016 van 14 januari 2015 van het Grondwettelijk Hof. Bij dit arrest werd artikel 335, § 1, tweede lid, derde zin van het Burgerlijk Wetboek vernietigd. Deze bepaling schrijft voor dat het kind de naam van de vader draagt wanneer er tussen de ouders onenigheid is over de naam van het kind, of wanneer er geen keuze wordt gemaakt. De gevolgen van deze vernietigde bepaling worden tot 31 december 2016 gehandhaafd.**

In deze beleidsaanbeveling wordt uitgegaan van de terminologie die ook gebruikt wordt in de **omzendbrief van 30 mei 2014 "betreffende de wet van 8 mei 2014 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek met het oog op de invoering van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen bij de wijze van naamsoverdracht aan het kind en aan de geadopteerde"**.

Een ‘**dubbele naam**’ is een naam die **wordt samengesteld uit de naam van beide ouders** krachtens artikel 335 Burgerlijk Wetboek, zoals vervangen door de wet van 8 mei 2014 "tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek met het oog op de invoering van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen bij de wijze van naamsoverdracht aan het kind en aan de geadopteerde" (hierna ‘**de wet van 8 mei 2014**’). Zogenaamde ‘**samengestelde namen**’ onderscheiden zich van dubbele namen in die zin dat zij reeds vóór de inwerkingtreding van deze wet bestonden.¹

I. CONTEXT

1. ACHTERGROND

De naamgeving van kinderen is een thema dat het Instituut bijzonder nauw aan het hart ligt omwille van de maatschappelijke symboolwaarde ervan. **In de meeste gezinssituaties in België droeg het kind verplicht de naam van de vader. Een samenlevende of getrouwde moeder kon haar familienaam niet aan haar kinderen doorgeven, noch twee familienamen combineren. Deze regeling bracht het belang van het kind in het gedrang en creëerde een ongelijke behandeling van vrouwen en mannen.** Het Instituut nam reeds op 13 juni 2012 het initiatief om de politieke wereld hierop aan te spreken.

Het Instituut was van mening dat deze onmogelijkheid voor moeders om hun naam aan hun kind door te geven een discriminatie op grond van geslacht uitmaakte en bezorgde de ministers van Justitie en Gelijke Kansen, de voorzitter van de Commissie Justitie, het Adviescomité Gelijke Kansen van de Senaat en de afgevaardigden voor de rechten van het kind hierover een advies.

De aanbeveling van het Instituut beoogde het opleggen van de dubbele naam als de enige manier om het beginsel van de gelijkheid van vrouwen en mannen en de gelijkheid tussen ouders effectief te bevestigen. De keuze voor de volgorde van de

---

¹ Samengestelde namen (namen verkregen doorheen verschillende generaties en bestaande uit één of meer woorden; adellijke titels; namen resulterend uit een toevoeging van de naam van de adoptant aan die van de geadopteerde naar aanleiding van een gewone adoptie uitgesproken onder het stelsel van de oude wet) vormen een enige, ondeelbare entiteit die integraal en zonder enige onderbreking overdraagbaar is. Zij vallen aldus niet onder hetzelfde rechtstelsel als dat van de dubbele namen, die deelbaar zijn.

namen zou daarbij aan de ouders overgelaten worden. Als zij het niet eens zouden worden of geen keuze zouden maken, zou de **volgorde op neutrale wijze** moeten bepaald worden zonder een voorkeur voor de vader of de moeder.

De acties die het Instituut rond dit thema ondernam, kwamen er niet alleen op eigen initiatief. Het Instituut heeft als taak de gelijkheid tussen vrouwen en mannen in de samenleving te waarborgen en kan in dit kader klachten of infovragen ontvangen. **Over de onmogelijkheid voor moeders om hun naam door te geven aan hun kind kreeg het Instituut vóór 2014 tientallen meldingen.** Deze illustreren het belang en de maatschappelijke relevantie van dit thema en de uitdrukkelijke vraag naar een gelijke behandeling van ouders bij het doorgeven van hun naam.

2. WETSWIJZIGING

Met de wet van 8 mei 2014 beoogde de wetgever de gelijkheid van mannen en vrouwen in te voeren door de ouders de mogelijkheid te bieden om de naam van hun kind te bepalen.

De naam van het kind kan zijn

- i) ofwel de naam van zijn vader,*
- ii) ofwel de naam van zijn moeder,*
- iii) ofwel een dubbele naam, samengesteld uit hun twee namen, in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen.*

De wetgever heeft dus gekozen voor de wilsautonomie van de ouders. De ouders kiezen de naam van het kind op het ogenblik van de aangifte van de geboorte of adoptie.

Alhoewel deze wetswijziging het principe van de dubbele naam niet oplegt aan alle ouders, geeft het moeders de mogelijkheid om hun naam door te geven aan hun kind indien ze dit wensen.

De wetgever legde in de wet van 8 mei 2014 tevens vast op welke wijze de familienaam wordt toegekend wanneer ouders het oneens zijn of geen keuze maken. De wetgever koos ervoor dat, **in geval van onenigheid of bij afwezigheid van keuze, het kind de naam van de vader draagt** (artikel 335, § 1, tweede lid, derde zin van het Burgerlijk Wetboek). Deze oplossing van aanvullend recht wordt hierna de '**regeling bij onenigheid**' genoemd.

De wet van 8 mei 2014 is in beginsel toepasselijk op kinderen geboren of geadopteerd ná 1 juni 2014. **Voor de kinderen geboren of geadopteerd voor 1 juni 2014 werd een overgangsbepaling voorzien**, vastgelegd in artikel 12 van de wet van 8 mei 2014. Dit artikel houdt drie overgangsbepalingen in. Onder bepaalde voorwaarden (een gemeenschappelijke verklaring bij de ambtenaar van de burgerlijke stand, geen gemeenschappelijke meerderjarige kinderen) kan de naam van de vóór 1 juni 2014 geboren gemeenschappelijke minderjarige kinderen worden gewijzigd:

- i) indien de gemeenschappelijke verklaring werd afgelegd voor 1 juni 2015 (artikel 12, § 1);*
- ii) naar aanleiding van de geboorte of adoptie van een gemeenschappelijk kind na 1 juni 2014 (artikel 12, § 2);*
- iii) naar aanleiding van de vaststelling van een tweede afstammingsband na 1 juni 2014 (artikel 12, § 3).*

De regeling bij onenigheid is ook op deze overgangsbepalingen van toepassing.

3. GRONDWETTELIJK HOF

Na de invoering van de wet van 8 mei 2014 kreeg het Instituut een **50-tal nieuwe meldingen van moeders wiens (ex-)partner niet wou instemmen met een dubbele naam voor hun gemeenschappelijk kind. Veel van deze meldingen kwamen van moeders wiens kind(eren) reeds geboren werd(en) vóór 1 juni 2014 en die van de overgangsbepalingen gebruik wensten te maken.** Zij stuitten door de regeling bij onenigheid nog steeds op de onmogelijkheid om hun naam door te geven aan hun kind omdat hun partner het hiermee oneens was en bijgevolg geen gemeenschappelijke verklaring bij de ambtenaar van de burgerlijke stand wou afleggen.

Het Instituut verzocht het Grondwettelijk Hof bij verzoekschrift van 26 november 2014 om **de regeling bij onenigheid te vernietigen**, aangezien deze nog steeds een ongelijke behandeling van vrouwen en mannen bewerkstelligt wanneer er onenigheid is over de naamkeuze van het kind. Er kwamen 18 belanghebbende partijen (moeders en middenveldorganisaties) tussen in de procedure.

Het arrest van het Grondwettelijk Hof (arrest nr. 2/2016 van 14 januari 2015) vernietigde de regeling bij onenigheid, met handhaving van de gevolgen tot 31 december 2016.

II. HUIDIGE SITUATIE

1. EEN REGELING BIJ ONENIGHEID

De regeling bij onenigheid van artikel 335, § 1, tweede lid, derde zin van het Burgerlijk Wetboek moet om twee redenen worden gewijzigd.

- 1. Vooreerst kan de regeling bij onenigheid niet worden toegepast in het geval van meemoederschap. Bij meemoederschap is er geen vader, zodat het kind, bij onenigheid of afwezigheid van keuze, de naam van de vader niet kán dragen.**
- 2. Daarnaast moet uiteraard worden verwezen naar het arrest van het Grondwettelijk Hof dat de huidige regeling bij onenigheid, namelijk het vetorecht van de vader, vernietigde.**

Uit het arrest blijkt het volgende:

- Het Grondwettelijk Hof erkent de *noodzaak* van een regeling bij onenigheid door te bepalen dat “nu de wetgever voor de keuze van de familienaam de voorrang geeft aan de wilsautonomie van de ouders, *hij ook de wijze dient te bepalen* waarop de familienaam wordt toegekend voor het geval dat de ouders het oneens zijn of geen keuze maken”.
- Het Grondwettelijk Hof erkent dat de vernietigde bepaling tot gevolg kan hebben dat aan de vader van een kind een vetorecht gegeven wordt wanneer de moeder aan het kind haar eigen naam of een dubbele naam wil geven en de vader het hiermee niet eens is.
- **De regeling bij onenigheid mag er niet in bestaan dat bij onenigheid of afwezigheid van keuze het kind slechts de naam van één ouder draagt.** Traditie en de wil om de hervorming geleidelijk tot een goed einde te brengen zijn in deze gevallen geen sterke overwegingen die een verschil tussen de vaders en de moeders verantwoorden. **De doelstelling van de wet is immers de gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken.**
- Het Grondwettelijk Hof handhaaft de gevolgen van de vernietigde bepaling tot 31 december 2016.

Indien de wetgever beslist dat een regeling bij onenigheid noodzakelijk is, dan moet deze grondwettig zijn. Uit het arrest blijkt dat het Grondwettelijk Hof twee aanbevelingen voor een grondwettige regeling bij onenigheid doet.

1. Ten eerste verkiest het Grondwettelijk Hof dat **de wetgever zelf de naam vastlegt die het kind zal dragen wanneer er onenigheid of afwezigheid van keuze is, veeleer dan dat aan de rechter een beoordelingsbevoegdheid wordt verleend.** De naam van een kind moet immers vanaf zijn geboorte op een eenvoudige, snelle en eenvormige wijze worden bepaald. Artikel 7 van het Verdrag inzake de rechten van het kind bepaalt dat het kind onmiddellijk na de geboorte wordt ingeschreven en vanaf de geboorte het recht op een naam heeft.
2. Ten tweede moet de wetgever bepalen dat, bij onenigheid of afwezigheid van keuze, de naam van het kind bestaat uit de naam of één van de namen van *beide* ouders. Alleen zeer sterke overwegingen kunnen een onderscheiden behandeling tussen vader en moeder verantwoorden. **Het Instituut ziet niet in welke zeer sterke overwegingen er zouden kunnen bestaan om, bij onenigheid of afwezigheid van keuze, alleen de naam van één van de ouders aan het kind te geven. Het meent dan ook dat de wetgever het grondwettelijk beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie schendt, indien hij ervoor zou kiezen dat bij onenigheid of afwezigheid van keuze het kind de naam van één ouder draagt.**

In lijn met het arrest van het Grondwettelijk Hof is het Instituut van mening dat een **regeling bij onenigheid alleen kan resulteren in een naam die is samengesteld uit de naam of**

één van de namen van de *beide* ouders, wil het geen schending van het grondwettelijke beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie inhouden.

2. DE OVERGANGSBEPALING

Het Grondwettelijk Hof heeft geoordeeld dat de regeling bij onenigheid van artikel 335, tweede lid, derde zin Burgerlijk Wetboek ongrondwettig is omdat zij een onderscheiden behandeling tussen vader en moeder inhoudt en tevens een vetorecht voor de vader. Artikel 12 van de wet van 8 mei 2014 voorziet in **drie overgangsbepalingen die eveneens een vetorecht voor de vader inhouden. Omdat dit artikel niet bij het Grondwettelijk Hof werd aangevochten, konden deze overgangsbepalingen niet worden vernietigd.**

De wet van 8 mei 2014 is in beginsel toepasselijk op de ná 1 juni 2014 geboren of geadopteerde kinderen. Onder bepaalde voorwaarden kan de naam van de vóór 1 juni 2014 geboren gemeenschappelijke minderjarige kinderen worden gewijzigd:

- i) indien de gemeenschappelijke verklaring werd afgelegd voor 1 juni 2015 (artikel 12, § 1);
- ii) naar aanleiding van de geboorte of adoptie van een gemeenschappelijk kind na 1 juni 2014 (artikel 12, § 2);
- iii) naar aanleiding van de vaststelling van een tweede afstammingsband na 1 juni 2014 (artikel 12, § 3).

2.1. De overgangsbepaling naar aanleiding van een geboorte of adoptie na 1 juni 2014

De overgangsbepaling vervat in artikel 12, § 2 houdt in **dat de naam van de vóór 1 juni 2014 geboren gemeenschappelijke minderjarige kinderen kan worden gewijzigd**, indien de ouders of adoptanten een gemeenschappelijke verklaring of een verklaring van de langstlevende ouder of adoptant van het kind, in geval van vooroverlijden van de andere ouder of adoptant, afleggen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand **in geval van geboorte of adoptie van een gemeenschappelijk kind na 1 juni 2014.**²

Doordat deze overgangsbepaling vereist dat de ouders een gemeenschappelijke verklaring afleggen, heeft zij tot gevolg dat aan de vader van een kind nog steeds een vetorecht wordt gegeven. Dit is het geval indien de moeder van het kind wil dat het kind haar eigen naam of een dubbele naam draagt en de vader het met die keuze niet eens is. De gemeenschappelijke minderjarige kinderen die vóór 1 juni 2014 zijn geboren, dragen immers doorgaans alleen de naam van de vader. Doordat het na 1 juni 2014 geboren kind dezelfde naam moet dragen als zijn (volle) broer en/of zus en de naam van de gemeenschappelijke minderjarige kinderen alleen bij gemeenschappelijke verklaring kunnen

---

² Deze verklaring moet worden afgelegd binnen één jaar na de dag van de bevalling of van de adoptie indien deze in België plaatsvond, of van de registratie van de adoptie door de in artikel 360-1 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde federale centrale autoriteit, indien deze in het buitenland werd uitgesproken.

worden gewijzigd, blijft het vetorecht van de vader ten aanzien van deze na 1 juni 2014 geboren kinderen bestaan.

Dergelijk vetorecht heeft het Grondwettelijk Hof als een schending van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie beschouwd.

Het Instituut is dan ook van mening dat deze overgangsbepaling, die nog steeds effect heeft, moet worden gewijzigd, opdat zij in overeenstemming zou zijn met de Grondwet. Zo niet, riskeert de wetgever nieuwe gerechtelijke procedures.

2.2. De overgangsbepaling voor alle voor 1 juni 2014 geboren minderjarige kinderen, die gold tot 1 juni 2015

De tweede overgangsbepaling, dit is artikel 12, § 1 van de wet van 8 mei 2014, hield in dat ouders of adoptanten, los van een geboorte of adoptie na 1 juni 2014, van hun wilsautonomie inzake de naamgeving konden gebruik maken om **de naam van hun vóór 1 juni 2014 geboren gemeenschappelijke minderjarige kinderen te wijzigen**. Deze overgangsbepaling bestond erin dat de ouders **gedurende één jaar (vóór 1 juni 2015) een gemeenschappelijke verklaring** of een verklaring van de langstlevende ouder of adoptant van het kind, in geval van vooroverlijden van de andere ouder of adoptant, bij de ambtenaar van de burgerlijke stand konden afleggen om de naam van hun gemeenschappelijke minderjarige kinderen te wijzigen en een naam toe te kennen in overeenstemming met artikel 335 Burgerlijk Wetboek.

Doordat deze overgangsbepaling vereist dat de ouders een gemeenschappelijke verklaring afleggen, heeft zij tot gevolg dat aan de vader van een kind een vetorecht gegeven wordt. De gemeenschappelijke minderjarige kinderen die vóór 1 juni 2014 zijn geboren, dragen doorgaans alleen de naam van de vader. Wanneer een moeder ervoor wil kiezen om ook haar naam aan het minderjarige kind geboren vóór 1 juni 2014 te geven, kan de vader dit weigeren. Dergelijk vetorecht heeft het Grondwettelijk Hof als een schending van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie beschouwd.

De termijn om dergelijke gemeenschappelijke verklaring af te leggen liep af op 31 mei 2015, zodat deze overgangsbepaling geen effect meer heeft. Zij heeft niettemin effect gehad. **Uit de 50-tal klachten die het Instituut tot nog toe heeft ontvangen, blijkt dat vele moeders met een dergelijk vetorecht werden geconfronteerd.** Uit de concrete omstandigheden blijkt hoe onrechtmatig deze moeders zich behandeld voelen.

Het Instituut meent dat deze overgangsbepaling moet worden gewijzigd zodat er niet langer sprake is van een schending van het gelijkheidsbeginsel. Een nieuwe overgangsbepaling zou *vooreerst* rechtsherstel bieden aan de moeders die tijdens de overgangsbepaling van artikel 12, § 1 van de wet van 8 mei 2014 met een ongrondwettig vetorecht van de vader werden geconfronteerd. *Daarnaast* kan de wetgever alleen op deze wijze ook rechtsherstel aan V.V. bieden, één van de verzoekende partijen in de zaken die tot het arrest nr. 2/2016 van 14 januari 2016 van het Grondwettelijk Hof hebben geleid. Door de handhaving van de gevolgen van de vernietigde bepaling zou zij, bij afwezigheid van een nieuwe overgangsbepaling, immers geconfronteerd blijven met het vetorecht dat het Grondwettelijk Hof, mede op haar verzoek, ongrondwettig heeft geacht.

2.3. De overgangsbepaling wanneer na 1 juni 2014 een tweede afstammingsband wordt vastgesteld

De derde overgangsbepaling, dit is artikel 12, § 3 van de wet van 8 mei 2014, regelt de naamwijziging wanneer **na 1 juni 2014 een tweede afstammingsband wordt vastgesteld van een vóór 1 juni 2014 geboren gemeenschappelijk minderjarig kind**. Afhankelijk van welke afstammingsband reeds was vastgesteld, houdt de vereiste van een gemeenschappelijke verklaring een vetorecht van de moeder of van de vader in.

Dergelijk vetorecht heeft het Grondwettelijk Hof als een schending van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie beschouwd.

Het Instituut is dan ook van mening dat deze overgangsbepaling, die nog steeds effect heeft, moet worden gewijzigd, opdat zij in overeenstemming met de Grondwet zou zijn. Zo niet, stelt de wetgever zich bloot aan nieuwe gerechtelijke procedures.

3. ARTIKEL 335, § 3 BURGERLIJK WETBOEK

Het Instituut wil de aandacht tevens vestigen op het vetorecht van de moeder zoals vastgelegd in artikel 335, § 3 Burgerlijk Wetboek. Krachtens artikel 335, § 2 Burgerlijk Wetboek **draagt het kind wiens afstamming alleen van moederszijde vaststaat, de naam van zijn/haar moeder. Indien de afstamming van vaderszijde komt vast te staan na de afstamming van moederszijde, blijft de naam van het kind onveranderd.** De ouders kunnen echter samen, of één van hen indien de andere overleden is, in een door de ambtenaar van de burgerlijke stand opgemaakte akte verklaren dat het kind ofwel de naam van de persoon ten aanzien van wie de afstamming als tweede komt vast te staan zal dragen, ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen, in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen.

Vermits de verklaring samen dient te gebeuren, houdt deze bepaling een vetorecht voor de moeder in. Zonder haar akkoord blijft het kind haar naam dragen.

Artikel 335, § 3 Burgerlijk Wetboek kan in beginsel ook een vetorecht voor de vader inhouden, indien de afstamming van moederszijde komt vast te staan na de afstamming van vaderszijde. Dan blijft de naam van het kind onveranderd. Vermits de verklaring samen dient te gebeuren, houdt deze bepaling een vetorecht voor de vader in. Zonder zijn akkoord, blijft het kind zijn naam dragen. In de praktijk staat de afstamming van moederszijde echter bijna steeds bij de geboorte vast, vóór of tegelijk met de afstamming van vaderszijde.

Doordat artikel 335, § 3 Burgerlijk Wetboek vereist dat de ouders een gemeenschappelijke verklaring afleggen, heeft zij tot gevolg dat aan de moeder van het kind waarvan de afstamming van vaderszijde komt vast te staan na de afstamming van moederszijde, een vetorecht wordt gegeven. Dit is het geval indien de moeder van het kind niet wil dat het kind (ook) de naam van de vader draagt.

Dergelijk vetorecht heeft het Grondwettelijk Hof als een schending van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie beschouwd.

Artikel 335, § 3 Burgerlijk Wetboek moet bovendien worden gewijzigd, omdat het op dit moment geen rekening houdt met de afstamming van meemoederszijde.

4. ARTIKEL 335, § 1 EERSTE LID EN ARTIKEL 335, § 2 BURGERLIJK WETBOEK: AANPASSING AAN DE GEVALLEN VAN MEEMOEDERSCHAP

Het Instituut merkt tevens op dat artikel 335, § 1, eerste lid Burgerlijk Wetboek niet is afgestemd op de **regelingen aangaande het meemoederschap** (artikelen 325/1 tot 325/10 Burgerlijk Wetboek). **Artikel 335, § 1, eerste lid Burgerlijk Wetboek** luidt als volgt:

*"Het kind wiens afstamming van vaderszijde en afstamming van moederszijde tegelijkertijd komen vast te staan draagt ofwel de naam van zijn vader, ofwel de naam van zijn moeder, ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen, in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen."*³

Hoewel de afstamming ook ten aanzien van de meemoeder kan vaststaan (artikelen 325/2 en 325/4 Burgerlijk Wetboek), voorziet artikel 335, eerste lid Burgerlijk Wetboek niet dat het kind (ook) de naam van de meemoeder draagt.

III. AANBEVELING

1. EEN REGELING BIJ ONENIGHEID

De beslissing van het Grondwettelijk Hof in acht genomen stelt het Instituut voor om een derde lid toe te voegen aan artikel 335, § 1 van het Burgerlijk Wetboek dat de regeling bij onenigheid regelt. Dit luidt als volgt:

"Bij onenigheid of afwezigheid van keuze, en

1° wanneer beide ouders één naam dragen, draagt het kind een naam die is samengesteld uit hun twee namen;

2° wanneer één van de ouders een samengestelde naam draagt, draagt het kind de naam van de ouder met één naam en één van de namen van de ouder met een samengestelde naam;

3° wanneer beide ouders een samengestelde naam dragen, draagt het kind een naam die is samengesteld uit één van de namen van de vader of van de meemoeder en één van de namen van de moeder.

De volgorde van de namen van de vader of meemoeder en de moeder die aan het kind worden toegekend, worden op een neutrale wijze bepaalt."⁴

³ Dit probleem zou kunnen verholpen worden door een genderneutrale formulering binnen het Burgerlijk Wetboek. Het Instituut verwijst in zijn aanbeveling naar de termen 'moeder' en 'vader'. Het is echter perfect mogelijk om een genderneutrale terminologie te hanteren in deze materie, namelijk 'ouder'. Dit zou echter een hervorming inhouden van het Burgerlijk Wetboek die de doelstelling van deze aanbeveling overstijgt, vandaar dat het Instituut in zijn aanbeveling gebruikmaakt van de terminologie zoals vandaag gehanteerd in het Burgerlijk Wetboek.

⁴ In het rood staan de paragrafen die het Instituut adviseert om te wijzigen of toe te voegen.

Met het oog op de gelijkheid van vrouwen en mannen is het belangrijk welke volgorde van namen de wetgever oplegt wanneer er onenigheid of afwezigheid van keuze bij de ouders is. Wat dat betreft zijn er meerdere mogelijkheden. Het Instituut lijst hieronder de mogelijkheden op en zet de voor- en nadelen ervan uiteen.

Alfabetische volgorde

De eerste mogelijkheid houdt in dat de namen alfabetisch worden gerangschikt. In Frankrijk is deze regeling toepasselijk, zowel bij de naamgeving bij geboorte als bij adoptie.⁵

In de memorie van toelichting bij het wetsontwerp dat tot de wet van 8 mei 2014 leidde, stond vermeld dat de keuze voor de alfabetische volgorde ertoe zou leiden dat de namen die beginnen met een letter achteraan het alfabet, doorheen de generaties verdwijnen, met een risico op verminderde diversiteit van familienamen tot gevolg.⁶ De familienamen verderop in het alfabet zouden minder vaak worden doorgegeven. Dit argument is echter niet pertinent bij de regeling van de familienaam *bij onenigheid of afwezigheid van keuze*. In dat geval bestaat de naam van het kind immers uit beide namen van de ouders.

Vanuit het perspectief van gelijkheid tussen vrouwen en mannen is er echter wel een tegenargument voor de alfabetische volgorde. **Wanneer deze regeling bij onenigheid wordt ingevoerd om de volgorde van de namen te bepalen, zal er steeds vooraf reeds geweten zijn wiens naam eerst zal staan, die van de moeder of die van de vader.** Dit houdt in dat de persoon die weigert een dubbele naam te geven, of het oneens is met de volgorde van de namen, al zal weten wat het resultaat van deze weigering zal zijn, en hier bijgevolg rekening mee kan houden. Dit brengt een gelijke behandeling van vaders en moeders in het gedrang.

Jaar

De tweede mogelijkheid houdt in dat de volgorde van de namen wordt bepaald door het even of oneven karakter van het jaar. Wordt het kind geboren in een even jaar, dan wordt de naam van het kind samengesteld uit eerst de naam van de vader of de meemoeder, vervolgens van de moeder. Wordt het kind geboren in een oneven jaar, dan wordt de naam van het kind samengesteld uit eerst de naam van de moeder, vervolgens van de vader of de meemoeder.

Vanuit het perspectief van gelijkheid van vrouwen en mannen is er echter wel een tegenargument voor het gebruiken van het geboortjaar. Zoals bij alfabetische volgorde zal steeds op voorhand het resultaat van de regeling bij onenigheid bekend zijn. Dit brengt een gelijke behandeling van vaders en moeders in het gedrang.

⁵ Artikel 311-21 *Code Civil* sinds 19 mei 2013.

⁶ *Parl.St.* Kamer 2013-2014, nr. 53-3145/1, 11.

Bij loting

De derde mogelijkheid houdt in dat de ambtenaar van de burgerlijke stand bij loting de volgorde van de namen beslist. In het Groothertogdom Luxemburg is deze regeling toepasselijk.

Vanuit het perspectief van gelijkheid van vrouwen en mannen is deze oplossing perfect egalitair.

In de memorie van toelichting bij het wetsontwerp dat tot de wet van 8 mei 2014 leidde, stond vermeld dat "De stellers van dit ontwerp echter van mening [zijn] dat die oplossing voor de wetgever inhoudt dat een aangelegenheid van openbare orde, te weten de staat van de personen, aan het toeval wordt overgelaten. Bovendien zou die oplossing leiden tot frustratie bij de ouders en voor onbehagen zorgen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand, die in een conflictsituatie een lotingssysteem moet organiseren".

Het Instituut heeft begrip voor deze argumentatie maar meent dat dit vanuit het perspectief van de gelijkheid van vrouwen en mannen de enige perfect egalitaire oplossing is.

De rechter beslist

De vierde mogelijkheid houdt in dat de rechter over de naam van het kind beslist. In Duitsland geldt deze regeling.⁷

Het Grondwettelijk Hof heeft al aangegeven dat het dit geen verkieslijke oplossing vindt. Het Hof is van mening dat het van belang is de naam van een kind vanaf zijn geboorte op een eenvoudige, snelle en eenvormige wijze te bepalen. Artikel 7 van het Verdrag inzake de rechten van het kind bepaalt dat het kind onmiddellijk na de geboorte wordt ingeschreven en vanaf de geboorte het recht op een naam heeft.

Het Instituut is van mening dat zulke beslissingen niet in een eventueel conflictuele situatie door de rechter moeten worden beslist. Om deze reden vindt het Instituut, zoals het Grondwettelijk Hof, deze oplossing niet verkieslijk.

⁷

Krachtens artikel 1616 *Bürgerliches Gesetzbuch* draagt het kind de 'Ehenamen' van de ouders. De 'Ehenamen' is de gemeenschappelijke naam die gehuwden kunnen dragen. Indien de gehuwden geen gemeenschappelijke naam dragen, beslissen de ouders of het kind de naam van de vader of van de moeder draagt. Bij gebrek aan beslissing binnen één maand na de geboorte, kent de familierechtbank aan één van de ouders de bevoegdheid toe om de naam te beslissen. Indien de ouder dat niet binnen de door de familierechtbank bepaalde termijn heeft gedaan, kent de familierechtbank het kind de naam toe van de ouder aan wie de beslissingsbevoegdheid was toegekend. De naam kan niet uit de namen van beide ouders worden samengesteld. Artikel 1617 *Bürgerliches Gesetzbuch*.

2. DE OVERGANGSBEPALING

Om het ongrondwettig vetorecht in de overgangsbepalingen af te schaffen, en gelet op de vele meldingen van vrouwen die door het vetorecht geen gebruik konden maken van de eerdere overgangsbepaling, beveelt het Instituut de wetgever aan om een nieuwe overgangsbepaling uit te vaardigen.

Het Instituut beveelt aan dat de regeling bij onenigheid in het nieuwe artikel 335, § 1, derde lid Burgerlijk Wetboek ook toepasselijk moet zijn wanneer er onenigheid is of was bij de toepassing van artikel 12 van de wet van 8 mei 2014.

Deze onenigheid of afwezigheid van keuze blijkt wanneer een ouder of adoptant verklaart of bewijst dat de andere ouder of adoptant er niet mee instemt om bij gemeenschappelijke verklaring de naam van de gemeenschappelijke minderjarige kinderen te wijzigen of verklaart dat er afwezigheid van keuze is. Een afwezigheid van keuze is er bijvoorbeeld wanneer een ouder of adoptant de andere ouder of adoptant niet kan bereiken om de naamgeving te bespreken.

De overgangsbepaling van artikel 12, § 2 van de wet van 8 mei 2014 moet dan ook in die zin worden gewijzigd, dat, indien de ambtenaar vaststelt dat er onder de ouders of adoptanten onenigheid of afwezigheid van keuze is voor de naam van het **na 1 januari 2017 geboren of geadopteerde kind** en indien er geen gemeenschappelijke meerderjarige kinderen zijn, de ambtenaar **de naam moet vaststellen in overeenstemming met het nieuwe artikel 335, § 1, derde lid Burgerlijk Wetboek. Bovendien moet hij de namen van de reeds geboren of geadopteerde gemeenschappelijke kinderen wijzigen tot dezelfde naam als deze van het na 1 januari 2017 geboren kind.** De ambtenaar van de burgerlijke stand verzendt aan beide ouders of adoptanten een afschrift van de akte bij een ter post aangetekende brief.

De overgangsbepaling van artikel 12, § 1 van de wet van 8 mei 2014 moet dan ook in die zin worden gewijzigd, dat, indien gebruik wordt gemaakt van de voorgestelde mogelijkheid om **de naam van het vóór 1 januari 2017 geboren kind, tot 1 juni 2018 te wijzigen en de ambtenaar vaststelt dat er onder de ouders of adoptanten onenigheid of afwezigheid van keuze is** voor de naam van het vóór 1 januari 2017 geboren kind en indien er geen gemeenschappelijke meerderjarige kinderen zijn, de ambtenaar **de naam moet vaststellen in overeenstemming met het nieuwe artikel 335, § 1, derde lid Burgerlijk Wetboek.** De ambtenaar van de burgerlijke stand verzendt aan beide ouders of adoptanten een afschrift van de akte bij een ter post aangetekende brief.

De overgangsbepaling van artikel 12, § 3 van de wet van 8 mei 2014 moet dan ook in die zin worden gewijzigd, dat, indien de ambtenaar vaststelt dat er onder de ouders of adoptanten **onenigheid of afwezigheid van keuze is voor de naam van het voor 1 januari 2017 geboren kind waarvan na 1 januari 2017 een tweede afstammingsband wordt vastgesteld** en indien er geen gemeenschappelijke meerderjarige kinderen zijn, de ambtenaar **de naam moet vaststellen in overeenstemming met het nieuwe artikel 335, § 1, derde lid Burgerlijk Wetboek.** De ambtenaar van de burgerlijke stand verzendt aan beide ouders of adoptanten een afschrift van de akte bij een ter post aangetekende brief.

Het Instituut stelt dan ook voor om de overgangsbepaling van artikel 12 van de wet van 8 mei 2014 te wijzigen als volgt:

“§ 1 In afwijking van artikel 11 kunnen de ouders of adoptanten, bij een gemeenschappelijke verklaring of bij verklaring van de langstlevende ouder of adoptant van het kind, in geval van vooroverlijden van de andere ouder of adoptant, bij de ambtenaar van de burgerlijke stand die wordt afgelegd voor 1 juni 2018, ten gunste van hun voor 1 januari 2017 geboren gemeenschappelijke minderjarige kinderen en onder voorbehoud dat zij geen gemeenschappelijke meerderjarige kinderen hebben op de dag waarop zij de verklaring afleggen, vragen hen een andere naam toe te kennen die gekozen is in overeenstemming met de bepalingen van deze wet. De gekozen naam wordt toegekend aan alle gemeenschappelijke minderjarige kinderen.

De ambtenaar van de burgerlijke stand stelt ook de in het eerste lid bepaalde naamswijziging vast wanneer één ouder of adoptant verklaart dat er onder de ouders of adoptanten onenigheid of afwezigheid van keuze over de naamgeving bestaat. De ambtenaar van de burgerlijke stand stelt in een akte de onenigheid of afwezigheid van keuze vast en kent aan de voor 1 januari 2017 geboren gemeenschappelijke minderjarige kinderen de naam toe in overeenstemming met artikel 335, § 1, derde lid van het Burgerlijk Wetboek. De ambtenaar van de burgerlijke stand verzendt aan beide ouders of adoptanten een afschrift van de akte bij een ter post aangetekende brief.

§ 2 In geval van geboorte of adoptie van een kind na 1 januari 2017 wordt de in paragraaf 1 bedoelde verklaring afgelegd binnen één jaar na de dag van de bevalling of van de adoptie, indien deze in België plaatsvond, of van de registratie van de adoptie door de in artikel 360-1 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde federale centrale autoriteit, indien deze in het buitenland werd uitgesproken.

De in het eerste lid bedoelde verklaring kan ook worden afgelegd door één ouder of adoptant, die verklaart dat er onder de ouders of adoptanten onenigheid over de naamgeving bestaat. De ambtenaar van de burgerlijke stand stelt in een akte de onenigheid of afwezigheid van keuze vast en kent de naam toe in overeenstemming met artikel 335, § 1, derde lid van het Burgerlijk Wetboek. De ambtenaar van de burgerlijke stand verzendt aan beide ouders of adoptanten een afschrift van de akte een ter post aangetekende brief.

§ 3 In geval van vaststelling na 1 januari 2017 van een tweede afstammingsband van een voor 1 januari 2017 geboren gemeenschappelijk minderjarig kind, wordt de in paragraaf 1 bedoelde verklaring afgelegd binnen een termijn van één jaar te rekenen van de dag van de erkenning of van de dag waarop de beslissing die deze tweede afstamming vaststelt in kracht van gewijsde is gegaan. De termijn van één jaar begint te lopen op de dag die volgt op de in de artikelen 313, § 3, tweede lid, 319bis, tweede lid, 322, tweede lid, 325/6, tweede lid, of 325/8, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek bedoelde kennisgeving of betekening.

De in het eerste lid bedoelde verklaring kan ook worden afgelegd door één ouder of adoptant, die verklaart dat er onder de ouders of adoptanten onenigheid over de

naamgeving bestaat. De ambtenaar van de burgerlijke stand stelt in een akte de onenigheid of afwezigheid van keuze vast en kent aan de voor 1 juni 2017 geboren gemeenschappelijke minderjarige kinderen de naam toe in overeenstemming met artikel 335, § 1, derde lid van het Burgerlijk Wetboek. De ambtenaar van de burgerlijke stand verzendt aan beide ouders of adoptanten een afschrift van de akte via een ter post aangetekende brief.

In geval van wijziging na 1 januari 2017 van de afstamming van een voor 1 januari 2017 geboren gemeenschappelijk minderjarig kind, als gevolg van een vordering tot betwisting van de afstamming op grond van de artikelen 312, § 2, 318, §§ 5 en 6, 325/3, §§ 4 en 5, 325/7, §§ 3 en 4, of 330, §§ 3 en 4 van het Burgerlijk Wetboek, neemt de rechter akte van de nieuwe naam van het kind die in voorkomend geval is gekozen door de ouders met inachtneming van de in artikel 335, § 1, of 335ter, § 1, van het Burgerlijk Wetboek vervatte regels.

§ 4 De in paragraaf 1-3 bedoelde verklaringen worden afgelegd bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar het kind is ingeschreven in de bevolkingsregisters. Indien het kind is ingeschreven in de consulaire bevolkingsregisters die worden bedoeld in hoofdstuk 8 van het Consulair Wetboek, worden de verklaringen afgelegd bij het hoofd van de consulaire beroepspost waar het ingeschreven is. De toegekende naam wordt vermeld in de rand van de akte van geboorte en van de andere akten betreffende het kind.”

3. ARTIKEL 335, § 3 BURGERLIJK WETBOEK

Het Instituut beveelt aan dat artikel 335, § 3 Burgerlijk Wetboek als volgt wordt gewijzigd:

"Indien de afstamming van vaderszijde of meemoederszijde komt vast te staan na de afstamming van moederszijde, blijft de naam van het kind onveranderd. Hetzelfde geldt indien de afstamming van moederszijde komt vast te staan na de afstamming van vaderszijde of meemoederszijde.

Evenwel kunnen de ouders samen, of kan een van hen indien de andere overleden is, in een door de ambtenaar van de burgerlijke stand opgemaakte akte verklaren dat het kind ofwel de naam van de persoon ten aanzien van wie de afstamming als tweede komt vast te staan zal dragen, ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen, in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen.

De ambtenaar van de burgerlijke stand stelt ook de in het eerste lid bepaalde naamswijziging vast wanneer één ouder verklaart dat er onder de ouders of adoptanten onenigheid of afwezigheid van keuze over de naamgeving bestaat. De ambtenaar van de burgerlijke stand stelt in een akte de onenigheid of afwezigheid van keuze vast en kent het kind de naam toe in overeenstemming met artikel 335, § 1, derde lid van het Burgerlijk Wetboek. De ambtenaar van de burgerlijke stand verzendt aan beide ouders of adoptanten een afschrift van de akte bij een ter post aangetekende brief.

De in het eerste en tweede lid bepaalde verklaringen worden afgelegd binnen een termijn van één jaar te rekenen van de dag van de erkenning of van de dag waarop een

beslissing die de afstamming van vaderszijde, van meemoederszijde of van moederszijde vaststelt in kracht van gewijsde is gegaan, en voor de meerderjarigheid of de ontvoogding van het kind. De termijn van één jaar begint te lopen op de dag die volgt op de in de artikelen 313, § 3, tweede lid, 319bis, tweede lid, 322, tweede lid, 325/6, tweede lid of 325/8, tweede lid bedoelde kennisgeving of betekening.

Bij wijziging van de afstamming van vaderszijde, van meemoederszijde of van moederszijde tijdens de minderjarigheid van het kind als gevolg van een vordering tot betwisting van de afstamming op grond van de artikelen 312, § 2, 318, §§ 5 en 6, 325/7 of 330, §§ 3 en 4, neemt de rechter akte van de nieuwe naam van het kind die in voorkomend geval door de ouders is gekozen, met inachtneming van de in § 1 of artikel 335ter bedoelde regels.

Van de in het tweede lid bedoelde verklaring of van het beschikkend gedeelte van het in het vierde lid bedoelde vonnis wordt melding gemaakt op de kant van de akte van geboorte en van de andere akten betreffende het kind."

4. ARTIKEL 335, § 1 EERSTE LID EN ARTIKEL 335, § 2 BURGERLIJK WETBOEK: AANPASSING AAN DE GEVALLEN VAN MEEMOEDERSCHAP

Het Instituut beveelt de wetgever aan om artikel 335, § 1, eerste lid Burgerlijk Wetboek als volgt te wijzigen:

"§ 1 Het kind wiens afstamming van vaderszijde of meemoederszijde en afstamming van moederszijde tegelijkertijd komen vast te staan draagt ofwel de naam van zijn vader of meemoeder, ofwel de naam van zijn moeder, ofwel één die samengesteld is uit hun twee namen, in de door hen gekozen volgorde met niet meer dan één naam voor elk van hen."

Het Instituut beveelt de wetgever aan om artikel 335, § 2 Burgerlijk Wetboek als volgt te wijzigen:

"§ 2 Het kind wiens afstamming alleen van moederszijde vaststaat, draagt de naam van zijn moeder.

Het kind wiens afstamming alleen van vaderszijde vaststaat, draagt de naam van zijn vader.

Het kind wiens afstamming alleen van meemoederszijde vaststaat, draagt de naam van zijn meemoeder."